

הרב ינון ויסמן

הבאת תרומה וחלה מחו"ל

(ירושלמי חלה פ"ד ה"ה)

בהלכות תרומות (פ"ב הי"ז) אומר הרמב"ם "ואין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ, ואם הביא לא תאכל מפני שהיא טמאה בארץ הכותים, ולא תשרף שלא יאמרו ראינו תרומה שלא נטמאת נשרפת, ולא תחזור לחוצה לארץ שמא יאמרו מוציאין תרומה לחוצה לארץ, אלא מניחין אותה עד שתטמא טומאה ידועה לכל או עד שיבא ערב הפסח אם היתה חמץ ותשרף". ומשמע ששורף דווקא אם היא חמץ, אבל דבר שאינו חמץ אין לשרפו. ובהלכות בכורים (פ"ה ה"ז) כתב "ואין מביאין חלות חו"ל לארץ כשם שאין מביאין תרומה ובכורים משם ואם הביא מניחה עד ערב הפסח ותשרף כתרומה". ולא הזכיר חמץ. ויש להבין אם זה בגלל שסתם חלה היא חמץ, אבל חלה שאינה חמץ דינה כתרומה וכמ"ש הרמב"ם "ותשרף כתרומה". או שבחלה הדין שונה, ותמיד אפשר לשרפה בערב פסח. ואולי הטעם הוא שלא רואים אם היא חמץ או מצה, ובסתמא אם שורפים דווקא בע"פ סבורים האנשים ששורפים בגלל שהיא חמץ ולא ששורפים חלה טהורה.

והגמרא אצלנו אמרה (והובא ברדב"ז מהירושלמי בשביעית) "תמן תנינן אריסטון הביא בכורים מאספמיא וקיבלו ממנו ויביא תרומה אמר רבי הושעיא ביכורים באחריות בעלים תרומה אינה באחריות בעלים אם אמר את כן אף הן מרדפים אחריהם לשם". ולפ"ז הטעם הוא כדי שהכהנים לא יצאו לחו"ל ולא הטעם המבואר בגמרא שלנו "אמר רבי בא בר זבדא איפשר לאוכלה אין את יכול שלא יאמרו ראינו תרומה טמאה שנאכלת. לשורפה אין את יכול שלא יהו אומרים ראינו תרומה טהורה נשרפת. להחזירה למקומה אין את יכול שלא יהו אומרים ראינו תרומה יוצא מן הארץ לחוץ לארץ".

וניתן להבין, כיון שרוב תרומות אינן טמאות שלא הוכשרו לטמאה, לכן נקט בהם טעם אחר, אבל הרמב"ם נקט גם בתרומה את הטעם של הגמרא שלנו ששייך דווקא בחלה. ובפהמ"ש אצלנו גם מדבר הרמב"ם על תרומה ולא על חלה, כלומר הדין בתרומה הוא כמו בחלה (ואע"פ שגם הגמרא אומרת כך, דרך הגמרא לקרא לחלה תרומה, ולכן ניתן לפרש שהכוונה דווקא על חלה כפשט המשנה, אבל הרמב"ם דבר על תרומה, ומשמע תרומה ממש).

הבדל נוסף, שלגבי תרומה המשנה בשביעית (פו ה"ו) לא אומרת שאם הביאו אותה לארץ אינה יכולה להאכל, אלא רק אומרת את הדין שאין מביאים לארץ. וגם בזה פסק הרמב"ם לגבי תרומה, שאין אוכלים אותה כמו חלה.

ונראה שהרמב"ם למד זאת מדברי הגמרא אצלנו על יין, שהוא תרומה ולא חלה. ואולי יין שונה, כיון שדינו כחלה שהרי היין מוכשר לקבל טמאה, ולכן שייך בו גם הטעם של חלה. אבל ברמב"ם משמע שהדין נוהג בכל תרומה. ואולי כוונתן שהדין נוהג בכל תרומה

שהוכשרה לקבל טמאה. אמנם, לא מצאנו שבתרומה המקבלת טמאה כיון, יש להפריש בחו"ל שתי תרומות כמו שמפרישים שתי חלות.

והנה הגמרא בשביעית (פ"ו ה"ד) אמרה שמביאים בכורים מחו"ל, שהרי אריסטון הביא מאספמאי (שהיא ספרד). וזה שלא כמשנה אצלנו, שמשמע שדווקא מסוריא ניתן להביא בכורים, שהרי הוא כפרבר בירושלים. ועוד שהגמרא בחולין (קלו). דורשת "כתב רחמנא בכורי כל אשר בארצך אלא ארצך למה לי למעוטי חוצה לארץ". (וכן הוא בב"ב (פא). "אשר תביא מארצך ההוא למעוטי חוצה לארץ". אך שם הוא רק הו"א בהסבר ר"מ, ונדחה ההסבר, וגם אין הלכה כר"מ), וכ"פ הרמב"ם (בכורים פ"ב ה"א). (ועיין תוס' שם ד"ה "ההוא". וביאור הגר"א כלים פ"א מ"ו, והלכות ביה"ב פ"ז הי"ב, אם הוא מדין מצוה התלויה בארץ, או שהוא דין שונה). וא"כ סוף הגמרא אצלנו, והגמרא בשביעית אינן להלכה, ולכן לא הזכיר הרמב"ם את הטעם שאין מביאים משום שהכהנים יצאו לחו"ל.

ולפ"ז ברורה דעת הרמב"ם, שהרי המשנה בשביעית אומרת שאין מביאים תרומה מחו"ל, והטעם שנאמר בגמרא שם, ואצלנו לגבי תרומה, אינו להלכה. וא"כ יש לומר שהטעם הוא כמו בחלה.

וצריך להבין על איזו חלה מדובר, שכן למדנו שיש חלה הנאכלת ויש חלה הנשרפת. ובתוי"ט כתב "וצ"ל דאע"ג דכשהיא בארץ העמים הויא טומאה ידועה ונשרפת מ"מ כשהובאה לארץ ישראל מיקרי אינה ידועה דלאו כ"ע ידעי מאיזה מקום הובאת אם מארץ העמים אם מהארץ שלא כבשו עולי בבל". ומשמע שמדובר על החלה הנשרפת. אולם קשה שהרי זה נאמר גם על תרומה, ובתרומה אין תרומה נשרפת בחו"ל. ועוד שהרי בתרומה יש תרומה שאינה טמאה שלא הוכשרה.

עוד יש להעיר על דבריו, שכתב שבחו"ל היא טמאה ידועה ולכן נשרפת, אבל אפשר לומר שהרי כתב הרמב"ם על תרומת עולי מצרים "ומפרישין חלה שנייה ונותנין אותה לכהן לאכלה, כדי שלא יאמרו תרומה טהורה נשרפת שהרי נשרפה הראשונה אף על פי שלא נטמאה טומאה ידועה לכל". וא"כ ה"ה נמי לתרומת חו"ל שהואיל ומפרישים תרומה הנאכלת, לא יאמרו ראינו תרומה טהורה נשרפת, ולכן אינו דומה לחו"ל.

